

15/12/2008

Η Λεμονιά (2008)



## Η ΛΕΜΟΝΙΑ - ETZ LIMON

**Σκηνοθεσία:** Έραν Ρίκλις

**Σενάριο:** Σούχα Αράφ, Έραν Ρίκλις

**Ηθοποιοί:** Χιάμ Αμπάς, Αλί Σουλιμάν,  
Ρόνα Λιπάζ - Μάικλ, Ντόρον Τάβορι

**Χώρα:** Ισραήλ, Γερμανία, Γαλλία (Έγχρωμο)

**Διάρκεια:** 106'

**Διακρίσεις:** - Βραβείο Κοινού για τη Σκηνοθεσία  
στο Φεστιβάλ Βερολίνου 2008  
- 7 υποψηφιότητες

**Πρώτη προβολή:** Ώρα 8.15 μ.μ.

**Δεύτερη προβολή:** Ώρα 10.30 μ.μ.

Παλαιστίνια χήρα ξεκινά δικαστικό αγώνα ενάντια στο νέο Ισραηλινό υπουργό Αμύνης που μετακομίζει απέναντί της, όταν ο διπρόσωπος πολιτικός απειλεί να ξεριζώσει το λεμονόκηπο της για λόγους ασφαλείας.

Η χήρα Σάλμα ζει μόνη της στη Δυτική Όχθη της Παλαιστίνης. Όταν ο υπουργός Άμυνας μετακομίζει δίπλα της, στα σύνορα μεταξύ Ισραήλ και κατεχόμενων εδαφών, αποφασίζει να καταστρέψει τον μεγάλο κήπο με τις λεμονιές της θεωρώντας ότι μπορούν να καμουφλάρουν

επιθέσεις τρομοκρατών. Και η Σάλμα μηνύει τον υπουργό.

Ψύχραιμη και ανθρώπινη ματιά πάνω στην επί χρόνια έκρυθμη κατάσταση στη Μέση Ανατολή. Πίσω από μια ιδιόρρυθμη προσωπική ιστορία ισορροπούν ο τραγέλαφος, το δράμα και η υπερηφάνεια.

Ένα τείχος που χωρίζει τους ανθρώπους και ένα δράμα, που τους ενώνει.

Η "Λεμονιά" είναι μια ιστορία για τους ανθρώπους που βρίσκονται σε δύσκολη θέση να παλεύουν για ζητήματα τα οποία θα μπορούσαν να έχουνλυθεί εύκολα, εάν και μόνο άκουγαν προσεκτικά ο ένας τον άλλον.

Η "Λεμονιά" είναι ένας ψίθυρος του Ισραηλινού σκηνοθέτη και σεναριογράφου Εράν Ρικλίσ για ένα δράμα που βιώνει μια λιγομίλητη γυναίκα στη Δυτική Όχθη της Παλαιστίνης, σε ένα σημείο του τείχους που χτίζει το Ισραήλ για λόγους ασφαλείας. Η Σάλμα Ζιντάν, που ενσαρκώνεται εξαιρετικά από την Χιάμ Αμπάς, είναι μια περήφανη χήρα παλαιστίνια, η οποία ζει δίπλα

στην Πράσινη Γραμμή σε ένα μικρό σπίτι περιτριγυρισμένο από ένα μικρό λεμονοδάσος. Η μοναχική Σάλμα φροντίζει ολημερίς τις λεμονιές που κληρονόμησε από τον πατέρα της και δεν ενοχλεί κανέναν, όμως, πρέπει να αλλάξει ζωή και συνήθειες όταν έρχεται να εγκατασταθεί δίπλα στο λεμονοδάσος ο υπουργός Αμύνης του Ισραήλ. Το συρματοπλέγμα, τα υπερυψωμένα φυλάκια και τα ηλεκτρονικά συστήματα ασφαλείας δεν αρκούν για να κοιμάται ήσυχος ο νεοφερμένος γείτονας της Σάλμα. Η προσωπική φρουρά επιμένει πως ο περιβάλλον χώρος της υπουργικής βίλας πρέπει να αποψιλωθεί για να αποκλειστεί η δυνατότητα προσπέλασης σε πιθανούς τρομοκράτες. Οι λεμονιές πρέπει να κοπούν και έτσι αρχίζει το δράμα της Σάλμα. Η φιλήσυχη γυναίκα θεωρεί αδιανόητη την καταστροφή των δέντρων, που είναι κάτι περισσότερο από μια πηγή εισοδήματος γι' αυτήν και αντιδρά άμεσα. Ζητά τη βοήθεια ενός δικηγόρου και προσφεύγει στα ισραηλινά δικαστήρια για να σταματήσει η επιχείρηση αποψίλωσης.

Ο Ρικλός αποφεύγει τεχνηέντως τις κραυγές. Προτιμά την ψυχραιμία, ως τον καλύτερο σύμμαχό του για να αναδείξει μια μικρή καθημερινή πτυχή ενός δράματος που ζουν οι άνθρωποι εκατέρωθεν του τείχους της ντροπής. Τοποθετεί με απόλυτη αίσθηση συμμετρίας μια Ισραηλινή γυναίκα, τη σύζυγο του υπουργού, τη Μίρα, απέναντι στη Σάλμα, αναδεικνύοντας μια αθέατη πλευρά του παλαιστινιακού ζητήματος. Το τείχος και τα συρματοπλέγματα είναι ο τοίχος της ίδιας φυλακής και για τον Ισραηλινό που ζει με την ψευδαίσθηση πως είναι ελεύθερος. Ο Ρικλός παρακάμπτει τις αιτίες που γέννησαν και γιγάντωσαν το πρόβλημα και προσφεύγει στην κοινή λογική και το συναίσθημα θέλοντας να προκαλέσει ένα ρήγμα, έστω μικρό, στο τείχος. Η Σάλμα και η Μίρα έχουν περισσότερες πιθανότητες, ακόμη και από τους πιο μετριοπαθείς άνδρες, να χτίσουν μια γέφυρα επικοινωνίας ανάμεσα στις δυο εχθρικές πλευρές. Γιατί είναι γυναίκες, πράγμα που σημαίνει πως βιώνουν πιο περίπλοκα το πρόβλημα.

Η μια είναι αντιμέτωπη και με τις προκαταλήψεις των συμπατριωτών της, που θεωρούν αδιανόητο

μία χήρα και μάλιστα ώριμη, να ξαναρχίσει τη ζωή της στο πλευρό ενός άντρα. Η άλλη, ανακαλύπτει πόσο ρηχή είναι η ζωή της στο πλευρό ενός άντρα που την βλέπει σαν διακοσμητικό στοιχείο, όταν έρχεται πρόσωπο με πρόσωπο με το κοινωνικό δράμα που εκτυλίσσεται στην απέναντι όχθη. Μάρτυρας του δράματος των δυο γυναικών είναι οι λεμονιές που βρίσκονται στο ενδιάμεσο. "Αν και τα χαρακτηριστικά δέντρα της περιοχής είναι οι ελιές, αυτή η ιστορία είναι για μερικές λεμονιές που κάποιος τις θεωρεί "απειλή για την εθνική ασφάλεια", κατηγορία ασυνήθιστη να προσάπτεται σε δέντρα. Η "λεμονιά" είναι μια ιστορία για τους ανθρώπους που βρίσκονται σε δύσκολη θέση να παλεύουν για ζητήματα τα οποία θα μπορούσαν να έχουν λυθεί εύκολα, εάν και μόνο άκουγαν προσεκτικά ο ένας τον άλλον. Οι απλές προσδοκίες βέβαια είναι μεγάλο ζητούμενο για πολλά προβλήματα που διαιωνίζονται σε διάφορα μέρη του κόσμου. Στη Μέση Ανατολή με τη θερμή κατάσταση που επικρατεί εδώ και χρόνια, το φορτίο της ιστορίας, το αίμα που έχει χυθεί, τις θρησκευτικές και άλλες συγκρούσεις που έχουν διαμορφώσει τη σημερινή κατάσταση, τα πράγματα δεν είναι ευκολότερα", λέει ο Ρικλός.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 26/6/08

Μια εύστοχη ανάγνωση της πολιτικής κατάστασης στη Μέση Ανατολή μέσα από μια αληθινή προσωπική ιστορία. Χωρίς να έχει το μελό στην ατζέντα του, ο Ισραηλινός Ρικλός αναζητά την περηφάνια που κατευθύνει τις πράξεις αδικημένων ανθρώπων που δεν το βάζουν κάτω, ούτε απέναντι στον δυσκολότερο εχθρό. Η υπόθεση ενός υπουργού Άμυνας, ο οποίος αισθάνεται να απειλείται από ένα αγρόκτημα με λεμονιές, μπορεί να θεωρηθεί έως και αστεία ("Μη μας απασχολείς με τις λεμονιές σου, οι άνθρωποι εδώ έχουν σοβαρότερα προβλήματα", λέει ένας Ισραηλινός στρατιώτης στη Σάλμα, όταν εκείνη ζητά αρχικά να αποσυρθεί το αίτημα του υπουργού). Ο Ρικλός όμως έχει την ευαισθησία και την εξυπνάδα να πειστεί από ένα τόσο φαινομενικά φαιδρό γεγονός προκειμένου να μιλήσει για εθνική υπερηφάνεια, ταξικές ανισότητες, συζυγική απιστία και συζυγικό χρέος, δημοσιογραφική δεοντολογία, προσωπική μοναξιά κι εθνική απομόνωση. Μπορεί ο Ισραηλινός υπουργός να αγγίζει τα όρια της καρικατούρας, όμως αυτός είναι ο ρόλος που του αναλογεί προκειμένου να αναμετρηθούν σώμα με σώμα οι γυναίκες της ιστορίας: η αγέρωχη Σάλμα, που αρνείται να υποδυθεί το θύμα, και η προδομένη Μίρα, που μέσα από τις... λεμονιές βλέπει όλη την υποκρισία του προσωπικού και κοινωνικού status της. Αξιοπρόσεκτη είναι κι η στάση του σκηνοθέτη απέναντι στην απόδοση του δικαστικού αγώνα





της Σάλμα. Κρατάει μόνο τις αποχρώσεις αυτής της άνισης μάχης και προτιμά και πάλι να κατανοήσει την ηρωίδα μέσα από μια νέα διάσταση στην προσωπική της ζωή. Εξαιρετική η Χιάμ Αμπάς στον πρωταγωνιστικό ρόλο - κουβαλάει πάνω της από την πρώτη μέχρι την τελευταία σκηνή τις ανεκπλήρωτες υποσχέσεις μιας ζωής. Στα συν και η θαυμάσια φωτογραφία του Ράινερ Κλάουσμαν ("η Πτώση", "Η Άκρη του Ουρανού", "Μαζί Ποτέ" κ.ά.). Βραβείο Κοινού στο Πανόραμα του Φεστιβάλ βερολίνου.

BENIA ΒΕΡΓΟΥ  
ΑΘΗΝΟΡΑΜΑ

Τον παραλογισμό, μαζί και το χάσμα που κυριαρχεί στην καθημερινή ζωή των απλών ανθρώπων εξαιτίας της ισραηλινο-παλαιστινιακής κρίσης, παρουσιάζει στην ταινία του "Η λεμονιά" ο Ισραηλινός σκηνοθέτης Εράν Ρικλός. Παρόμοιο παραλογισμό που είχε δώσει πριν από μερικά χρόνια και πάλιν ο ίδιος στην ταινία "Η νύφη από τη Συρία", καθώς και ο Ελία Σουλεϊμάν στη "Θεϊκή παρέμβαση". Με συνεργάτιδα στο σενάριο την Παλαιστήνια δημοσιογράφο Σούχα Αράφ, με την οποία είχε συνεργαστεί και στη "Νύφη από τη Συρία", ο Ρικλός έφτιαξε μια όμορφη, ζεστή, διανθισμένη με χιούμορ, με έντονη όμως την πολιτική της θέση, ταινία.

Πρωταγωνίστρια, η 45χρονη χήρα Σάλμα (μια εξαιρετική Χιάμ Αμπάς), η οποία, κάπου στα σύνορα ανάμεσα στο Ισραήλ και τη Δυτική Όχθη, φροντίζει ένα κτήμα με λεμονιές που είχε φυτέψει ο πατέρας της εδώ και πενήντα χρόνια. Όταν όμως ο νέος Ισραηλινός υπουργός Άμυνας αποφασίζει να φτιάξει το σπίτι του δίπλα στον κήπο της Σάλμα, η προσωπική του ασφάλεια αποφασίζει πως οι λεμονιές πρέπει να κοπούν για να εμποδίσουν τυχόν τρομοκράτες από κάποια επίθεση εναντίον του μέσα από τις λεμονιές. Ενώ η Σάλμα καταφεύγει στο Ανώτατο Δικαστήριο για να προστατέψει τις λεμονιές της, ο στρατός και

οι πράκτορες της ασφάλειας στήνουν ένα τείχος γύρω από τις λεμονιές, εμποδίζοντάς την να τις πλησιάσει, ακόμη και να τις ποτίσει - από τις πιο απολαυστικές σκηνές εκείνη με τους άντρες της φρουράς του υπουργού να στρέφονται τελικά στο απαγορευμένο κτήμα για λεμόνια που τα χρειάζονται στο πάρτι των καλεσμένων του. Μέσα από την απλή αυτή ιστορία, ο Ρικλός έφτιαξε μια απολαυστική πολιτική σάτιρα, αλληγορία για τις λεμονιές και το τείχος που χτίζεται γύρω τους, ταυτόχρονα και σχόλιο πικρό, ενώ βρίσκει την ευκαιρία να κάνει και μια κριτική πάνω στις ταξικές / κοινωνικές διαφορές: παράδειγμα, η γυναίκα του υπουργού, από τη μια, κλεισμένη στο δικό της προστατευμένο "πύργο", χωρίς να μπορεί να έρθει σ' επαφή με την Παλαιστίνη γειτόνισσά της κι από την άλλη, η Σάλμα, που ο έρωτάς της για τον δικηγόρο εμποδίζεται από τους "προεστούς" του χωριού που θέλουν να διαφυλάξουν την "τιμή" της.

NINOS ΦΕΝΕΚ ΜΙΚΕΛΙΔΗΣ  
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

#### ΕΡΑΝ ΡΙΚΛΟΣ

Γεννήθηκε το 1954. Ζει στο Ισραήλ (Τελ Αβίβ). Ασχολείται με τον κινηματογράφο από το 1975. Αποφοίτησε από την Εθνική Σχολή Κινηματογράφου του Beaconsfield (Αγγλία) και το 1984 έκανε την πολιτική ταινία - θρίλλερ "Τις καθαρές μέρες φαίνεται η Δαμασκός" που βασίζεται σε αληθινή ιστορία. Εκτός από τις ταινίες, έχει ασχοληθεί με την τηλεόραση, τις ταινίες μικρού μήκους και τη διαφήμιση.

#### ΦΙΛΜΟΓΡΑΦΙΑ

B'Yon Bahir Ro'im et Dameshek (On a Clear Day you can see Damascus, 1984), Gmar Gavi'a (Cup final, 1991), Zohar (1993), Vegvul Natan (Borders, 1999), Tzomet volkan (Volcano Junction, 1999), Pituy (Temptation, 2002), The Syrian Bride (2004), Etz Limon (Lemon Tree, 2008).

